

EIROPAS PARLAMENTS

2014 - 2019

Nodarbinātības un sociālo lietu komiteja

2014/2235(INI)

23.3.2015

ZIŅOJUMA PROJEKTS

par konkurētspējīga ES darba tirgus izveidi 21. gadsimtā: prasmju un kvalifikāciju saskaņošana ar pieprasījumu un darba iespējām, lai atgūtos no krīzes
(2014/2235(INI))

Nodarbinātības un sociālo lietu komiteja

Referente: *Martina Dlabajová*

PR_INI

SATURA RĀDĪTĀJS

	Lpp.
EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS	3
PASKAIDROJUMS	8

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

par konkurētspējīga ES darba tirgus izveidi 21. gadsimtā: prasmju un kvalifikāciju saskaņošana ar pieprasījumu un darba iespējām, lai atgūtos no krīzes (2014/2235(INI))

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,
 - ņemot vērā Parlamenta 2014. gada 22. oktobra rezolūciju par Eiropas Ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu — 2014. gada prioritāšu īstenošana¹,
 - ņemot vērā 2014. gada 15. aprīļa rezolūciju par veidiem, kādos Eiropas Savienība var palīdzēt veidot labvēlīgu vidi uzņēmumiem, uzņēmējdarbībai un jaunu uzņēmumu veidošanai, lai radītu darbvietas²,
 - ņemot vērā Komisijas 2014. gada 17. janvāra priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Nodarbinātības dienestu tīklu, darba ņēmēju piekļuvi mobilitātes pakalpojumiem un turpmāku darba tirgu integrāciju,
 - ņemot vērā Reglamenta 52. pantu,
 - ņemot vērā Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas ziņojumu un Kultūras un izglītības komitejas atzinumu (A8-0000/2015),
- A. tā kā profesijas, kurās darba vakances nevar aizpildīt, jo trūkst kvalificētu darbinieku, dalībvalstīs ievērojami atšķiras;
- B. tā kā darba tirgus nepilnībām ir negatīva ietekme uz darbvietu radīšanu, bet konkurētspējīgs ES darba tirgus var palīdzēt sasniegt "Eiropa 2020" mērķus nodarbinātības jomā;

Ekonomikas krīze un tās ietekme

1. uzsver, ka Eiropas ekonomika un darba tirgus saskaras ar ievērojamām grūtībām pēc 2008. gada finanšu krīzes un tai sekojošā ekonomikas attīstības palēninājuma;
2. norāda, ka pēc Eiropas ekonomikas krīzes vairākām dalībvalstīm grūtības rada augsts bezdarba līmenis (ES28: 9,9 %), kā arī valsts parāds; turklāt pauž bažas, ka jauniešu bezdarba līmenis (ES28: 21,4 %) parasti ir vēl daudz augstāks;
3. uzskata, ka ir nepieciešama vērīnīga ekonomikas politika un darba tirgus reformas, lai veicinātu gudru, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un radītu vairāk darbvietu; turklāt uzsver, ka ir nepieciešama ekonomiski ilgtspējīga sociālās labklājības sistēma, kas balstās uz stimuliem strādāt;

¹ Pieņemtie teksti, P8_TA(2014)0038.

² Pieņemtie teksti, P7_TA(2014)0394.

Situācija ES darba tirgū, tostarp darbaspēka trūkums darba tirgū

4. pauž bažas par to, ka bezdarba līmenis ES joprojām ir salīdzinoši augsts (2014. gada decembrī ES28: 9,9 %), un pievērš uzmanību ievērojamām atšķirībām starp dalībvalstīm, no kurām zemākais bezdarba līmenis ir Vācijā (4,8 %), bet augstākais Spānijā (23,7 %);
5. norāda, ka Eiropas darba tirgu ietekmē vairāki svarīgi faktori, tai skaitā lielāks pieprasījums pēc augsti kvalificēta darbaspēka, straujas tehnoloģiju izmaiņas un attīstība, kā arī ar sabiedrības novecošana, kas prasa priekšlaicīgu pensionēšanos padarīt mazāk pievilcīgu;
6. norāda, ka ES ietvaros darbaspēka mobilitāte joprojām ir zema (ES27: 0,29 %), turklāt dažās dalībvalstīs bezdarba rādītāji ir augsti, bet citās ir neaizpildītas darba vakances;
7. norāda, ka daudzās Eiropas valstīs ekonomiskie un motivācijas stimuli strādāt ir pārāk zemi;

Konkurētspējīga ES darba tirgus stiprināšana

8. uzskata, ka, lai nodrošinātu konkurētspējīgu ES darba tirgu, ir nepieciešamas vērienīgas reformas, kas palielina iekļautību, elastību un mobilitāti, ņemot vērā pastāvīgi mainīgos darba tirgus un ražošanas modeļus;
9. uzsver, cik svarīga ir cilvēka attīstība, karjeras elastīgums un personīgā atbildība; šajā sakarā atgādina, ka ir nepieciešamas investīcijas, lai aktīvi atbalstītu nodarbinātības iespējas un nepieļautu bezdarbnieku prasmju mazināšanos; uzsver, ka šādi pasākumi ir jāapvieno ar pensiju un sociālās labklājības sistēmu reformām, kas mudinātu vairāk cilvēkus iesaistīties darbā;
10. atgādina, cik svarīga konkurētspējīgam darba tirgum ir darba ņēmēju mobilitāte, un uzsver vajadzību samazināt administratīvos un lingvistiskos šķēršļus, kas to ierobežo; mudina paaugstināt informētību un turpināt uzlabot ES mēroga darba portālu *EURES*;

Nākotnē vajadzīgo prasmju prognozēšana

11. uzskata, ka, lai prognozētu nākotnē vajadzīgās prasmes, visos līmeņos, jo īpaši profesionālās kvalifikācijas programmu izstrādē un īstenošanā ir cieši jāiesaista darba tirgus ieinteresētās personas, tostarp darba devēju un darba ņēmēju organizācijas;
12. uzsver, cik nozīmīgas ir partnerības starp universitātēm, uzņēmumiem un iestādēm, lai novērtētu turpmākās darba tirgus vajadzības, kā arī veicinātu dalībvalstu sadarbību šajā jomā;

Tālākizglītības un apmācības un bezdarbnieku apmācības svarīgums

13. atgādina par vajadzību tiekties pēc elastīgākas pieejas individuālās karjeras attīstībā un mūžizglītības un apmācības visā personīgās karjeras laikā;

14. uzskata, ka bezdarbnieku apmācības un pārkvalifikācijas programmas būtu jāizstrādā un jāīsteno ciešā sadarbībā ar darba devēju asociācijām, lai darba ņēmēju jaunās prasmes labāk pielāgotu darba devēju vajadzībām;
15. atgādina, ka ir ārkārtīgi svarīgi darba meklētājiem sniegt norādījumus un konsultācijas par to, kā meklēt darbu un nodrošināt, ka viņu prasmes ir atzītas "kompetences pasēs", atspoguļojot prasmes, kas apgūtas gan formālajā, gan neformālajā izglītībā;

Izglītības un nodarbinātības saiknes stiprināšana

16. uzskata, ka vairāk uzmanības būtu jāpievērš duālajai profesionālajai izglītībai un duālajām sistēmām, jo tās veicina integrāciju darba tirgū un ir pierādījušas savu efektivitāti jauniešu nodarbinātības veicināšanā;
17. uzsver, ka ir svarīgi uzlabot sinerģijas starp izglītības sistēmām un darba tirgu, tostarp iepazīstināšanu ar darbvietām un sadarbību ar uzņēmumiem;
18. uzsver, ka ir svarīga profesionālā orientācija, augsti kvalificētiem nodarbinātības konsultantiem veicot individuālu novērtēšanu un sniedzot karjeras konsultācijas;
19. norāda, ka, lai veiksmīgi iesaistītos nodarbinātībā, ļoti svarīgi ir pieņemt apzinātus lēmumus un ka būtu jāveicina motivācija, pašapziņa un iniciatīva;
20. uzsver, ka nepieciešams pienācīgs finansējums un ka dalībvalstīm un individuāliem darba devējiem jāīsteno stažēšanās un mācekļības programmas;
21. uzskata, ka ir vajadzīga cieša partnerība starp valdību un darba devēju un darba ņēmēju pārstāvjiem, lai atrastu labākos veidus, kā atrisināt šo prasmju neatbilstības problēmu visos aspektos;

Darbaspēka mobilitātes pastiprināšana

22. atgādina, ka ES pašlaik ir vairāk nekā 2 miljoni brīvu darbvietu; uzsver nepieciešamību pēc darbaspēka mobilitātes Savienībā, lai novērstu šo trūkumu, un atkārtoti uzsver, cik svarīgi šajā ziņā ir *ERASMUS+* un *EURES*;
23. atgādina, ka, ņemot vērā demogrāfiskās problēmas, svarīga ir mobilitāte augsti kvalificētiem darba ņēmējiem no trešām valstīm;

Labākās prakses apmaiņa ES

24. uzsver nepieciešamību apmainīties ar labāko praksi starp dalībvalstīm, jo īpaši attiecībā uz duālo mācīšanos un profesionālo izglītību un apmācību, vienlaikus atzīstot katra darba tirgus un izglītības sistēmas īpatnības;

Pilsoņu uzņēmējdarbības gara veicināšana: MVU un mikrouzņēmumi

25. uzskata, ka, mācot atbildīgumu un veicinot uzņēmējdarbības izglītību jau no mazotnes, tiek uzlabota saikne starp skolu un darba tirgu, un tas var veicināt bezdarba līmeņa

pazemināšanos;

26. uzsver, cik svarīgi ir atbalsta pasākumi MVU un mikrouzņēmumiem, lai samazinātu administratīvos un finanšu šķēršļus to izveidei un darbībai, kā arī atvieglotu kvalificēta darbaspēka pieņemšanu darbā un darbinieku apmācību;
27. uzskata, ka ir jāievieš stimuli uzņēmējiem, kuri investē apmācībā un mācekļībā;

Inovācija un digitalizācija: jaunas prasmes un darbvietas

28. uzsver, ka inovācija un digitalizācija ir svarīga konkurētspējai un izaugsmei un šajā sakarā ir nepieciešams sniegt zināšanas un prasmes, pēc kurām ir pieprasījums, kā arī veicināt darba ņēmēju un potenciālo darbinieku motivāciju un apņēmību, lai radītu inovatīvus, radošus un digitālus produktus un pakalpojumus;
29. uzsver darbvietu radīšanas potenciālu, ko piedāvā digitālā vienotā tirgus pabeigšana, enerģētikas savienības veidošana, jaunu darbvietu radīšana ar investīcijām pētniecībā, izstrādē un inovācijā un transporta tīklu stiprināšana;

Pasākumi jaunākiem un vecākiem darba ņēmējiem

30. uzsver, cik svarīgi ir īpaši pasākumi un atbalsts darba devējiem, jo īpaši MVU, lai mudinātu viņus pieņemt darbā jauniešus viņu pirmajā darbā un nodrošināt uzņēmumā apmācību, kā arī attiecībā uz vecākiem darba ņēmējiem; atgādina, cik svarīga ir darba devēju sociālā atbildība attiecībā pret visiem darba ņēmējiem un sabiedrību; uzskata, ka šāda sociālā atbildība būtu jāprasa arī no institūcijām, kas atbildīgas par izglītību un apmācību;

Ieteikumi

31. aicina Komisiju un dalībvalstis apsvērt inovatīvus veidus, kā veicināt investīcijas ES, lai veicinātu izaugsmi un darbvietas;
32. aicina dalībvalstis pārņemt labākās prakses, kas nodrošina zemāku bezdarba līmeni, un īstenot reformas, balstoties uz šīm praksēm;
33. aicina dalībvalstis iekļaut vadīšanu, pārvaldību, finanšu izglītību un uzņēmējdarbības uzsākšanas konsultācijas savās izglītības programmās un izvirzīt par prioritāti profesionālās izglītības un apmācības (PIA) programmu turpmāko attīstību;
34. aicina dalībvalstis vietējā, reģionālā un valsts līmenī atbalstīt darba tirgus ieinteresēto personu, tostarp darba devēju un darba ņēmēju organizāciju, ciešu iesaistīšanu, lai veicinātu ciešāku saikni starp izglītību un apmācību un darbvietu un prognozētu, kādas prasmes būs vajadzīgas turpmāk;
35. aicina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt finanšu un ekonomiskās struktūras, kas atbalsta iesaistīšanos tālākizglītībā un apmācībā, lai nodrošinātu augsti kvalificētu darbaspēku nākotnē;

36. uzdod priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju Padomei un Komisijai.

PASKAIDROJUMS

Bezdarbs joprojām ir viena no galvenajām problēmām ES — 2014. gada decembrī bezdarba līmenis bija 9,9 %, turklāt starp dalībvalstīm pastāv ļoti būtiskas atšķirības bezdarba līmenī (Vācijā 4,8 %, bet Spānijā 23,7 %). Jauniešu bezdarba līmenis ir vairāk nekā divas reizes augstāks, visā ES sasniedzot 21,4 %. No otras puses, aptuveni 2 miljoni darbavietu ES ir neizpildīti darba tirgus neatbilstību un nepietiekamas darbaspēka mobilitātes (ES27: 0,29 %) dēļ.

Joprojām turpinās ekonomikas un finanšu krīzes ietekme. Lai gan ir dažas atveseļošanās pazīmes, darba tirgus pēdējos gados ir sarucis un jaunu darbavietu radīšana joprojām ir lēna.

Tāpēc ir nepieciešama vērienīga ekonomikas politika un darba tirgus reformas, lai veicinātu gudru, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, kā arī radītu jaunas darbavietas un pārvarētu traucējumus ES darba tirgū.

Eiropas darba tirgum ir savas īpatnības un problēmas, tostarp spēcīga darba tirgus segmentācija, prasmju neatbilstība darba tirgū un aizvien augstāks ilgtermiņa bezdarba līmenis, kā arī zema darbaspēka mobilitāte. Tas saskaras arī ar tādām problēmām kā sabiedrības novecošana, kas prasa efektīvāk izmantot darbaspēku un reformēt migrācijas politiku, kā arī straujas tehnoloģiskās pārmaiņas, kas rada paaugstinātu pieprasījumu pēc augsti kvalificēta darbaspēka. Prasmju neatbilstības problēma ir jārisina nekavējoties, jo strukturālās neatbilstības var negatīvi ietekmēt ekonomikas atveseļošanos un izaugsmi.

Ziņojumā uzsvērts, ka, lai sasniegtu konkurētspējīgu darba tirgu, ir vajadzīgas reformas nolūkā palielināt darba tirgus un personiskās karjeras elastīgumu un labāk saskaņot prasmes un darbavietas, tostarp pastiprināt sinerģijas starp izglītības sistēmām un uzņēmumiem. Tajā arī aicināts labāk integrēt darba tirgū jauniešus, sievietes un vecākus strādājošos, kā arī kvalificētus migrantus. Tiek uzsvērts, cik svarīgi ir izmantot investīcijas, lai aktīvi atbalstītu darbavietu radīšanu un nodarbinātības iespējas un novērstu bezdarbnieku prasmju mazināšanos. Tiek ieteikta elastīga pieeja personīgajai profesionālajai dzīvei, palīdzot darba ņēmējiem pielāgoties pārmaiņām un sagatavoties mūžizglītībai, lai apgūtu jaunas prasmes, kas nepieciešamas saistībā ar nepārtraukti mainīgo darba tirgu un ražošanas modeļu situāciju. Tiek atgādināts par nepieciešamajām reformām, kas mudinātu cilvēkus atgriezties darbā, nevis izvēlēties sociālās labklājības pabalstus. Ziņojumā uzsvērta darba ņēmēju mobilitātes nozīme un tiek mudināts turpināt izpratnes veidošanu par darbavietām ES līmenī, jo īpaši pilnveidojot *EURES*, kā arī sekmējot valodu izglītību un *ERASMUS+*.

Īpaša uzmanība pievērsta tam, cik svarīga ir tālākizglītība un apmācība, lai sasniegtu konkurētspējīgu ES darba tirgu un attiecīgi izaugsmi un nodarbinātību. Tiek uzsvērts, ka nepieciešamas ekonomiskās struktūras, kas atbalsta iesaistīšanos tālākizglītībā un apmācībā, lai nodrošinātu augsti kvalificētu darbaspēku nākotnē.

Tiek analizēti dažādi faktori, kas varētu stiprināt saikni starp izglītību un nodarbinātību, kā arī sekmēt mūžizglītības orientāciju un karjeras vadības prasmes. Turpmāko prasmju vajadzību prognozēšana ir būtisks priekšnoteikums, lai pašreizējos vai turpmākos darbiniekus sagatavotu amata prasmēm, kas būs nepieciešamas nākotnē, un šajā sakarā darba devēju un

darba ņēmēju organizācijas būtu cieši jāiesaista vietējā, reģionālā un valsts līmenī, jo īpaši profesionālās kvalifikācijas programmu projektēšanā un īstenošanā. Arī partnerības starp universitātēm, uzņēmumiem un valsts iestādēm būtu jāstiprina, lai novērtētu turpmākās darba tirgus vajadzības.

Spēcīgu partnerību izveide starp valdību, darba devēju un darbinieku pārstāvjiem ir ļoti svarīga, lai atrastu labākos veidus, kā risināt prasmju neatbilstības visās to izpausmēs.

Ziņojumā uzsvērtā arī nepieciešamība apmainīties ar labāko praksi un izmantot labākās prakses apmaiņu starp dalībvalstīm jo īpaši attiecībā uz duālo mācīšanos un profesionālās izglītības un apmācības jomu, vienlaikus atzīstot katra darba tirgus un izglītības sistēmas īpatnības.

Īpaša uzmanība pievērsta tam, cik svarīgi ir veicināt iniciatīvas, ar kurām veicina pašnodarbinātību un uzņēmējdarbību, jo īpaši pievēršoties MVU un mikrouzņēmumiem kā ES darba tirgus mugurkaulam un nepieciešamībai atbalstīt pasākumus, kuru mērķis ir atrast kvalificētu darbaspēku un apmācīt nākamos darbiniekus, kā arī ieviest nodokļu atlaides tiem uzņēmējiem, kas iegulda apmācībā un mācekļībā, līdz ar to veicinot MVU iesaistīšanos apmācības procesā. Šajā sakarā ziņojumā aicināts arī pastiprināt vadības un uzņēmējdarbības izglītību jau agrīnā vecumā.

Lai izveidotu konkurētspējīgu ES ekonomiku un darba tirgu, ir ļoti nepieciešams koncentrēties uz inovāciju un digitalizāciju un šajā nolūkā nodrošināt nepieciešamās zināšanas un prasmes, kā arī darbinieku motivāciju un apņēmību radīt inovatīvus produktus un pakalpojumus. Tiek uzsvērts darbvietu radīšanas potenciāls, kas ir digitālā vienotā tirgus pabeigšanai, enerģētikas savienības izveidei, darbvietu radīšanai ar ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā, inovācijai un transporta tīklu nostiprināšanai.

Īpaša uzmanība pievērsta specifiskiem pasākumiem, kas nepieciešami, lai veicinātu jauniešu pieņemšanu darbā, tostarp sniedzot atbalstu iekšējās apmācības veikšanai darba devējiem un jo īpaši MVU, kā arī veicinātu vecāku darba ņēmēju atkārtotu iesaistīšanu, cita starpā izveidojot pārkvalifikācijas iespējas nolūkā atjaunināt viņu prasmes un padarīt tās atbilstošas jauno darbvietu vajadzībām.

Ziņojumā uzsvērts bezdarbnieku apmācības un pārkvalifikācijas programmu svarīgums, norādot, ka tās būtu jāizstrādā un jāīsteno ciešā sadarbībā ar darba devēju asociācijām, lai jaunās kompetences labāk atbilstu darba devēju vajadzībām.

Visbeidzot, ziņojumā norādīts, ka darba ņēmējiem un darba devējiem, kā arī izglītības un apmācības iestādēm visiem kopā ir jāklūst sociāli atbildīgākiem par Eiropas darba tirgu, it sevišķi attiecībā uz jaunās paaudzes eiropiešiem.